

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. - Izbaja vsak petek - Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 23. - Poštni predal 83. - Telefon uredništva in uprave 127. - Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. - Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. - Tiska Tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Novo mesto

Sindikalne organizacije IMAJO VELIKE NALOGE

Kako široke in odgovorne naloge imajo pri nas sindikati, je ponovno dokazala okrajna sindikalna konferenca v Novem mestu 22. maja. Strokovno in splošno izobraževanje delavcev, skrb za življenjske pogoje, borba za višjo storilnost, družbena kontrola, pomoč organom delavskega in družbenega samoupravljanja, borba proti gospodarskemu kriminalu, borba za zakonitost in proti zlorabi zakonitih predpisov, borba za pravilno socialistično nagajevanje itd. - vse to so važne naloge sindikalnih organizacij.

V uvodu je profesor Julij Titi razločeval sklepe III. kongresa sindikatov, katerega se je udeležil kot delegat. Obširni in zelo važni sklepi zaslužijo, da bi se z njimi seznanili vsi delavci član sindikata. Kongres, ki je bil od 5. do 7. maja v Sarajevu, je dal bogato gradivo za študij in obširna napotila vsem sindikalnim podružnicam za bodoče leto. Udeležba sindikalnih delegacij iz tujih držav na kongresu je bila veliko priznanje delu sindikatov pri nas, saj so voditelji posameznih tujih delegacij izjavljali, da so prišli na kongres predvsem zato, da bi se tu kaj naučili.

Po poročilu s kongresa so navzoči obravnavali vrsto perečih zadev. Sekretar okrajnega komiteja ZK Jože Borštnar je govoril zlasti o gospodarskem in drugem kriminalu pri nas. Poudaril je, da je politični kriminal zelo padeč, pač pa je porastel gospodarski. To pomeni, da se je reakcija pri nas zatekla h gospodarskemu kriminalu, hoteč škodovati našemu gospodarstvu in družbenemu sistemu. Škoda, ki jo nam povzroča gospodarski kriminal je

Koncert okrajnega pevskega zbora

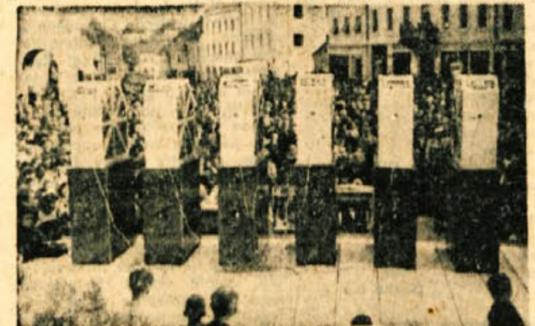
Okrajni pevski zbor prosvetnih delavcev je bil ustanovljen z namenom, da zbere prosvetne delavce okraja Novo mesto v kvalitetni zbor, kjer bi pod strokovnim vodstvom na vajah gojili pevsko kulturo in dobili najosnovnejše pojme o delu s pevskimi zbori. Čeprav zbor dela pod težkimi pogoji, saj ima svoje redne vaje samo enkrat na mesec, na katere prihajajo prosvetni delavci iz celega okraja, ga poznamo, saj je imel v zadnjih letih vrsto uspešnih koncertov v Novem mestu in na podeželju.

VREME

Za čas od 3. do 13. junija nekako od 3. do 6. junija deževje, druge dni lepo vreme, le krajevne nevihte.

Petdeset tisoč dinarjev išče srečnega dobitnika

Več tisoč ljudi se je zbralo 25. maja popoldne na novomeškem Glavnem trgu in prisostvovalo žrebanju Državne loterije. To je bilo prvo žrebanje državne loterije v Novem mestu in je zato vladalo najvišje večje zanimanje. Mnogi so s srečo

Žrebanje Državne loterije v Novem mestu

Mami v rokah sledili vrtenju bobnov in številkam, ki so se po ustavljanju pokazale. Marsikateremu se je nasmešnila sreča, čeprav v bolj skopih dobitkih, saj so Novomeščani prav za to žrebanje pokupili zelo veliko srečk Državne loterije.

sicer dokajšnja, vendar v primeru z družbenim dohodkom ne pomeni nikake večje nevarnosti. Večja škoda je, ker se nam kvarijo kadri. Pregled kaže, da v gospodarski kriminalni zapadajo predvsem ljudje, ki socialno niso ravno na slabem. Tovarš Borštnar je še poudaril, da je gospodarski kriminal tudi vsako izgravanje zakonskih predpisov, pa čeprav je to v korist enega ali drugega podjetja ali občine. Tudi proti takemu družbenemu kriminalu je treba ostro nastopiti, ker ni nič manj škodljiv kot ostali. Poleg strogih kazni za kriminal je treba tudi spremeniti družbeni odnos do obsojenih ljudi.

V razpravi o novih tarifnih pravnilih se je pokazalo, da marsikomu še sedaj ni razumljivo, zakaj se uvaja nov plačni

Uspehi kmetijske zadruge Predgrad

Letošnji občni zbor kmetijske zadruge Predgrad ob Kolpi se je nekoliko zakasnil zaradi popisa zalog in revizije finančnega poslovanja. Končni obračun, ki ga je za leto 1954 predložil upravni odbor na letnem občnem zboru 22. maja ob navzočnosti revizorja Staneta Sulna, izkazuje 2.800.062 din čistega dobička.

Dejavnost kmetijske zadruge se je v zadnjih letih znatno ojačala v raznih panogah. Tako investira znatna sredstva v zadržni dom, daje pomoč za izobraževalno delo in podpira kulturne prireditve, društva in organizacije, prav tako pa pospešuje tudi gospodarske dejavnosti - gradnjo sušilnic, škropljenje sadnega drevja, kupnja je tu tudi plemenska bikca. Znata sredstva daje za pomoč pri elektrifikaciji.

Občni zbor je soglasno sklenil, da se dobiček razdeli na dva dela: 30 odstotkov za pospeševanje kmetijstva, 70 odstotkov pa za razne gospodarske investicije. Prav tako je občni zbor sklenil, da dobi vsak član kmetijske zadruge popust pri nakupu blaga v zadrugi v višini 5.000 din. Vseh članov ima sedaj zadruga okoli 70. Popust bodo dobili člani predvsem pri nakupu pripomočkov za

Strašna smrt dveh otrok na Vinici

Nešteto žrtev je že zahtevalo neodgovorno ravnanje in igračkanje otrok z orožjem in razstrelivom, vendar to še ni spametovalo varuhov otrok, da bi bolj pazili nanje in na stvari, ki jim pridejo v roke.

25. maja popoldne je domačine presenetil hud pok, da so se prestrašeni spogledali, kaj je. Najbližji so v zli slutnji hitro odhiteli na kraj poka, to je na dvorišče Stegenove domačije. Tu se jim je nudil kaj žalosten prizor: na prostoru, kjer se je še pred minuto igrala skupina otrok, so bili sedaj samo kosi dveh mladih teles.

Kako in s čim je prišlo do hude nesreče, ki je terjala tako tragično smrt 6-letnega Stu-

gana, zakaj so potrebne norme in zakaj so razponi med prejemki za različne kvalifikacije. To dokazuje, da so kolektivni in sindikalne organizacije mnogo premalo razpravljali o tem važnem vprašanju, sicer bi jim moralo biti jasno, da je treba obravnavati plačni sistem in življenjski standard samo v povezavi s celotnim gospodarskim razvojem, kot je to nakazal tudi III. kongres. Tako so se člani sindikalne podružnice gozdnih delavcev Poljane pritoževali, da se jim je objubiljalo, da bodo novi tarifni pravnilih veljali od 1. januarja dalje, sedaj pa pravijo, da veljajo le od 1. aprila. S tem da so prizadeti gozdni delavci za čas mrtve sezone. Pojasnjeno jim je bilo, da vse te stvari urejajo zakonski predpisi, le poznati in

Lepa delovna zmaga prebivalcev Vel. Gabra

Dolgih 60 let so prebivalci Velikega gabra in okolice prosili za svojo železniško postajo. Vse prošnje v prejšnji državi so bile zastojne. Sele sedaj v novi Jugoslaviji se jim je ta želja izpolnila. 22. maja letos so slovesno izročili svojemu namenu novo železniško postajališče v Stranjah. Ta svečanost je bila hkrati najlepša proslava desete obletnice osvoboditve.

Da so Velikogabranci končno dobili svoje postajališče

in jim ne bo treba hoditi na postajo v uro ali več oddaljeno Radohovo vas, je v veliki meri zasloga prebivalcev samotnega kraja, ki so pri planiranju postaja za postajališče vložili veliko truda, dela in požrtvovalnosti. Cel hribeček je bilo treba premakniti, da so dobili primeren prostor. Marsikdo je zmaheval z glavo, misleč, da to ne bo mogoče napraviti. Z upornim delom in zagrizeno požrtvovalnostjo se jim je uspelo v šestih mesecih, čeprav je bilo predviden rok tri leta. Vložili so v delo nešteto prostovoljnih ur, za kar jim gre vse priznanje.

Slovesnosti pri izročitvi novega postajališča prometu se je udeležilo veliko ljudi iz bližnje in daljne okolice. Sodeloval je tudi mladinski pevski zbor iz Velikega gabra in godba iz Sentvida.

Dograditev novega postajališča ob deseti obletnici osvoboditve je tudi povezana z občinskim praznikom, ki so ga praznovali 25. maja. Ob tem dnevu se spominjajo prav tako skupne akcije domačinov in partizanov, ko so leta 1942 na istem kraju pri Stranjah prevrnili okupatorjev vlak.

Naš delavski center predvojaške vzgoje pa ima premalo pomoči. Predsednik odbora za predvojaško vzgojo od sestanka sem ni prišel niti pogledat, kako potekajo vaje, e so vsi prisotni itd. Podjetja se skrajja doli niso zavedala, da morajo posiljati mladince k pouku. Glede materialne pomoči imajo podjetja prav malo razumevanja, češ da ni sredstev. Izjema je le Zrelezolvarna, ki je objubilja, da bo za svoje obveznike predvojaške vzgoje priskrbelo obilnice osvoboditve. Za te pomembne obilnice bodo odprte 4. in 5. junija v prostorih šolskega, lovskega in gospodarskega razstava. Slednja bo posebno zanimiva, seveda se bodo izkazali tudi lovci in najmlajši razstavljalci-solarji z izdelki svojih rok.

V čast obletnice bo 4. junija velika akademija s pestrim sporedom, drugega dne pa fizikalni nastop šolske mladine in »Partizana« Ribnica. Pričakujemo, da se bo proslava, razstava in ostalih prireditev v teh dneh v ribniški šoli udeležilo veliko ljudi, saj bodo videli in slišali marsikaj lepega, kar so jim pripravili najmlajši ribniški občani s pomočjo požrtvovalnih prosvetnih delavcev ter drugih.

Center veliko pomaga garnizija Črnomelj, enako pa tudi tov. Radovič pri LO MO Črnomelj, tov. Bastič pri OLO in drugi.

Center v celoti dela zadovoljivo, vendar je razlika med vodni - eden je boljši, drugi slabši. Tu imajo veliko vlogo komandirji vodov in komandir centra. V prvem v escu je pokazal najboljšie rezultate vod tovaršna Jelentica. Mladinci v tem vodni tekmujejo v oddelkih, ne da bi kdo za to agitiral. Upajmo, da jih bodo posnemali tudi mladinci ostalih vodov in dosegli prav tako lepe rezultate.

V. C.

poslužiti se jih je treba. Vse take zadeve lahko podjetje ureja tudi v okviru svojega tarifnega pravilnika. Praktiko pošiljanja ljudi na brezplačni dopust brez lastne prošnje je treba odpraviti, ker je nezakonita.

Na konferenci so veliko razpravljali o zaposlovanju in vključevanju vajencev. Neki delegat je trdil, da imajo vajenci preveč splošne in premalo strokovne izobrazbe in da mnogim manjka ljubezni do poklica. Ing. Zerjal, direktor SGP Pionir Novo mesto, pa je nasprotno trdil, da se prav vajenci z večjo splošno šolsko izobrazbo laže uče strokovne snovi, kar sam ugotavlja v praksi. Je za to, da se splošno izobraževanje vajencev še razširi, potrebno pa bi bilo uvesti strnjene šolske pouk. Poudaril je tudi, da se morajo delavski sveti boriti enako za dvig strokovnosti in storilnosti, in ne samo za plače. Delegati so bili mnenja, da je treba pri zaposlovanju nove delovne sile upoštevati socialno stanje delavca.

Delegati so se pogovorili tudi o ponovni zaposlitvi delovnih invalidov, ki jih je v okraju 664, kar je za industrijsko slabo razvit okraj zelo veliko. Mnogo več kot dosežaj bi morali organi delavskega samoupravljanja in sindikati posvetiti zaščiti dela. Skratka, konference je nakazala zelo široko polje dela sindikalnih organizacij, je lotiti se ga morajo z večjo intenzivnostjo kot doslej.

turnoprosvetnega in gospodarskega prizadevanja in občini. To pravilno težnjo vidimo pri vseh občinskih praznikih, toda tako, kot so to letos organizirali v Dolenjskih Toplicah, dosedaj še nismo videli v nobeni občini. Topličani so prekosili vse in sami sebe; čeprav so oba dosedanja praznika praznovali kot se spodobi za kraj s starimi in bogatimi partizanskimi tradicijami, so šli letos še veliko dalje. Hkrati z letošnjim praznikom so praznovali tudi deseto obletnico osvoboditve.

Nekaj lepega je bila razstava o razvoju Dolenjskih Toplic. Ena soba je bila posvečena spominom in borcem iz narodno osvobodilne borbe, druga večja pa razvoju občine v desetih letih svobode. Kmetijstvo, obrt, gostinstvo, komunala, kultura in prosveta, gospodarstvo in ostale gospodarske panoge, vse je bilo nazorno prikazano v slikah in grafikonih. Odkar imajo združni dom si je kino predstave ogledalo nad 70.000 obiskovalcev ali povprečno vsak film 260 ljudi. Domače čevljarstvo podjetje

viliškega še izredno pomembno turistični kraj, za kar imajo edinstvene pogoje.

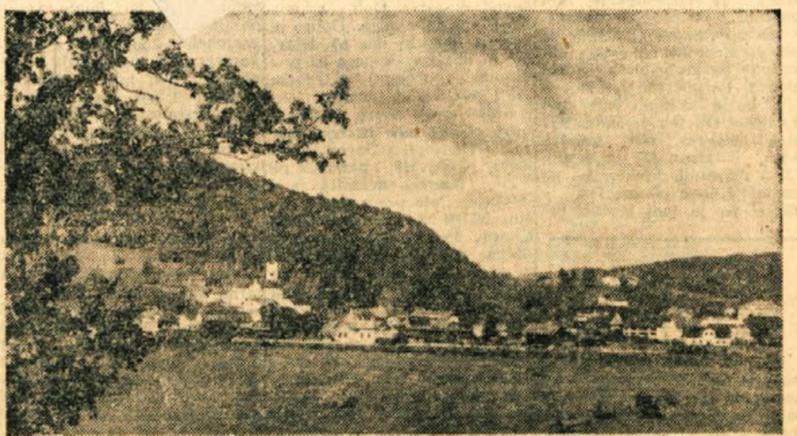
Letošnji praznik so pričeli Topličani s Finžgarjevo igro Razvalina življenja, ki jo je uprizorilo 21. maja KUD iz Sušice. Vrtili so tudi več filmov, med njimi domači film Vesna. Glavna prireditelj je bila 24. maja popoldne. Na častni tribunali so se poleg članov občinskega in ljudskega odbora in ZK zbrali še gostje: sekretar okrajnega komiteja ZK Jože Borštnar, zastopnik JLA generalmajor Vukelič, ljudski poslanec zvezne skupščine Avgust Jazbinšek, predsednik in podpredsednik OLO Novo mesto Viktor Zupančič in Maks Vale, tajnik OLO Zvone Perc in drugi. Ob 9.15 je pred tribuno prihajal konjenik in sporočil, da je pripravljena povorka. Takoj nato se je ta razvila za vojaško godbo iz Novega mesta. V povorki so šli mimo tribune konjeniki, gasilci, obvezniki predvojaške vzgoje, člani Partizana v krojih, člani strelske in lovške družine s puškami. Društvo prijateljev mladine in ostalih organizacij. Sledil je prikaz vseh gospodarskih dejavnosti in občini. Pokvečenemu lesenemu plugu v volovsko vprego, ki je povzročal splošen smeh, je sledilo moderno kmetijsko orodje in stroji. Prikazali so zatiranje korlarskega hrošča s kemičnimi sredstvi in preparati. Kako si Topličani žele železnico so pokazali na vozu s tesanjem prago. Godarji so prikazali delo pri pogozdovanju in negi ter čuvanju gozda. Težko naloženi vozovi s celimi smrekami pa so pokazali, da je les veliko bogastvo topliške občine. Svojo dejavnost so prikazali še čevljarji, zdravilišče, gostinci in drugi.

Mimohodu revije dela in napredka je sledilo veliko zborovanje. Predsednik občine Franc Markovič je pozdravil vse navzoče in čestil občanom ob prazniku. O pomenu praznika je govoril Tone Strliša. Za njim je govoril narodni heroj Jože Borštnar, ki je zlasti poudaril napore in doprinos topliške občine v času NOB, naše uspehe v povojni graditvi in rojstni dan maršal Tita, s čigar imenom so povezani naši uspehi. K prazniku je občanom čestil tudi predsednik OLO Viktor Zupančič in jih pozval, naj bodo tudi v bodoče tako enotni kot so bili doslej in ko to še prav posebno pokazali ob letošnjem praznovanju občinskega praznika. Nato sta pozdravila še Avgust Jazbinšek in generalmajor Vukelič.

Govorom je sledil skoraj dvurni kulturni spored na prostem pri katerem so sodelovali: pevski zbor domače nižje gimnazije, člani Partizana, pionirji osnovnih šol Sušice in Soteske, dva cicibana iz Sušice, ki sta še posebej navdušila številne gledalce, dalje so nastopili z narodnimi kolli tečajnice iz Sušice, na koncu pa je dovršeno zapel več pesni moški pevski zbor KD Dušan Jereb iz Novega mesta. Svojo prvo pesem je moški zbor posvetil pokojnemu prvemu predsedniku topliške občine po osvoboditvi Francu Šobarju. Pri sporedu je sodelovala tudi vojaška godba iz Novega mesta.

Praznovanje se je nadaljevalo tudi popoldne s športnimi tekmovanji in ljudskimi rajanji, zvečer pa so igrali Cankarjevo dramo Jakob Ruda.

Okrajni PEVSKI FESTIVAL v Novem mestu 6. julija

MIRNA na Dolenjskem se razvija in napreduje. (Glej članek na strani 2.)

Veliko slavlje Dolenjskih Toplic

Tretjič so občani Dolenjskih Toplic 24. maja praznovali občinski praznik, tretjič so dokazali, da je enotnost prebivalcev njihove občine danes prav tako, kot je bila v letih NOB.

Z zadovoljstvom lahko ugotovljamo, da postajajo občinski prazniki vedno bolj resnična množična manifestacija občanov in da se povsod nanje skrbno pripravljajo. Ugotovljamo tudi, da je praznovanje občinskih praznikov združeno z obračunom dela vseh organizacij in prikazom uspehov, političnega, kul-

turnoprosvetnega in gospodarskega prizadevanja in občini. To pravilno težnjo vidimo pri vseh občinskih praznikih, toda tako, kot so to letos organizirali v Dolenjskih Toplicah, dosedaj še nismo videli v nobeni občini. Topličani so prekosili vse in sami sebe; čeprav so oba dosedanja praznika praznovali kot se spodobi za kraj s starimi in bogatimi partizanskimi tradicijami, so šli letos še veliko dalje. Hkrati z letošnjim praznikom so praznovali tudi deseto obletnico osvoboditve.

Nekaj lepega je bila razstava o razvoju Dolenjskih Toplic. Ena soba je bila posvečena spominom in borcem iz narodno osvobodilne borbe, druga večja pa razvoju občine v desetih letih svobode. Kmetijstvo, obrt, gostinstvo, komunala, kultura in prosveta, gospodarstvo in ostale gospodarske panoge, vse je bilo nazorno prikazano v slikah in grafikonih. Odkar imajo združni dom si je kino predstave ogledalo nad 70.000 obiskovalcev ali povprečno vsak film 260 ljudi. Domače čevljarstvo podjetje

lišča ob deseti obletnici osvoboditve je tudi povezana z občinskim praznikom, ki so ga praznovali 25. maja. Ob tem dnevu se spominjajo prav tako skupne akcije domačinov in partizanov, ko so leta 1942 na istem kraju pri Stranjah prevrnili okupatorjev vlak.

Množica poslušala govor sekretarja okrajnega komiteja ZK Jožeta Borštnarja

Čateške novice

Kulturno prosvetno delo na Čatežu je precej razgibano. Pred kratkim smo imeli dve poučni predavanji. Predaval je tov. Metod upravnik posetiva Mala Loka o gojenju v umetnih gojnjah, o oskrbovanju in škropljenju sadnega drevja ter o raznih drugih gospodarskih panogah. Domači, ing. agronomije, Tone Zorc pa nam je veliko povedal o naprednem gospodarstvu v Ameriki.

Naši kmetje si žele še več takih predavanj o kmetijstvu, ki naj bi bila ob primernem letnem času.

Zdravstveni službi v Trebnjem smo zelo hvaležni, saj nas vsako prvo nedeljo v mesecu obišče medicinska sestra tov. Repovževa in daje vsaki materi za dojenčka potrebna navodila o negi in prehrani. Prav sedaj je zdravstvena zaščita dojenčkov zelo potrebna, ker so bili naši najmlajši preteklo zimo precej bolehi zaradi oslovskega kašlja in pomanjkanja vitaminov.

Kmetijska zadruga Sentlovrenec je na Čatežu kupila cerkveno hišo, v kateri bo uredila potrebne trgovske lokale in skladišča, kar bo zelo olajšalo delo zadruge.

Advertisement for 'Zlatorog' featuring a woman and a child, with text: 'FRANJE FINIH TKANIN PERLONA NYLONA SVILE IN VOLNE JE EGINO SREŠTIVO' and 'Zlatorog'.

Naš delavski center predvojaške vzgoje pa ima premalo pomoči. Predsednik odbora za predvojaško vzgojo od sestanka sem ni prišel niti pogledat, kako potekajo vaje, e so vsi prisotni itd. Podjetja se skrajja doli niso zavedala, da morajo posiljati mladince k pouku. Glede materialne pomoči imajo podjetja prav malo razumevanja, češ da ni sredstev. Izjema je le Zrelezolvarna, ki je objubilja, da bo za svoje obveznike predvojaške vzgoje priskrbelo obilnice osvoboditve. Za te pomembne obilnice bodo odprte 4. in 5. junija v prostorih šolskega, lovskega in gospodarskega razstava. Slednja bo posebno zanimiva, seveda se bodo izkazali tudi lovci in najmlajši razstavljalci-solarji z izdelki svojih rok.

V čast obletnice bo 4. junija velika akademija s pestrim sporedom, drugega dne pa fizikalni nastop šolske mladine in »Partizana« Ribnica. Pričakujemo, da se bo proslava, razstava in ostalih prireditev v teh dneh v ribniški šoli udeležilo veliko ljudi, saj bodo videli in slišali marsikaj lepega, kar so jim pripravili najmlajši ribniški občani s pomočjo požrtvovalnih prosvetnih delavcev ter drugih.

Center veliko pomaga garnizija Črnomelj, enako pa tudi tov. Radovič pri LO MO Črnomelj, tov. Bastič pri OLO in drugi.

Center v celoti dela zadovoljivo, vendar je razlika med vodni - eden je boljši, drugi slabši. Tu imajo veliko vlogo komandirji vodov in komandir centra. V prvem v escu je pokazal najboljšie rezultate vod tovaršna Jelentica. Mladinci v tem vodni tekmujejo v oddelkih, ne da bi kdo za to agitiral. Upajmo, da jih bodo posnemali tudi mladinci ostalih vodov in dosegli prav tako lepe rezultate.

V. C.

turnoprosvetnega in gospodarskega prizadevanja in občini. To pravilno težnjo vidimo pri vseh občinskih praznikih, toda tako, kot so to letos organizirali v Dolenjskih Toplicah, dosedaj še nismo videli v nobeni občini. Topličani so prekosili vse in sami sebe; čeprav so oba dosedanja praznika praznovali kot se spodobi za kraj s starimi in bogatimi partizanskimi tradicijami, so šli letos še veliko dalje. Hkrati z letošnjim praznikom so praznovali tudi deseto obletnico osvoboditve.

Nekaj lepega je bila razstava o razvoju Dolenjskih Toplic. Ena soba je bila posvečena spominom in borcem iz narodno osvobodilne borbe, druga večja pa razvoju občine v desetih letih svobode. Kmetijstvo, obrt, gostinstvo, komunala, kultura in prosveta, gospodarstvo in ostale gospodarske panoge, vse je bilo nazorno prikazano v slikah in grafikonih. Odkar imajo združni dom si je kino predstave ogledalo nad 70.000 obiskovalcev ali povprečno vsak film 260 ljudi. Domače čevljarstvo podjetje

viliškega še izredno pomembno turistični kraj, za kar imajo edinstvene pogoje.

Letošnji praznik so pričeli Topličani s Finžgarjevo igro Razvalina življenja, ki jo je uprizorilo 21. maja KUD iz Sušice. Vrtili so tudi več filmov, med njimi domači film Vesna. Glavna prireditelj je bila 24. maja popoldne. Na častni tribunali so se poleg članov občinskega in ljudskega odbora in ZK zbrali še gostje: sekretar okrajnega komiteja ZK Jože Borštnar, zastopnik JLA generalmajor Vukelič, ljudski poslanec zvezne skupščine Avgust Jazbinšek, predsednik in podpredsednik OLO Novo mesto Viktor Zupančič in Maks Vale, tajnik OLO Zvone Perc in drugi. Ob 9.15 je pred tribuno prihajal konjenik in sporočil, da je pripravljena povorka. Takoj nato se je ta razvila za vojaško godbo iz Novega mesta. V povorki so šli mimo tribune konjeniki, gasilci, obvezniki predvojaške vzgoje, člani Partizana v krojih, člani strelske in lovške družine s puškami. Društvo prijateljev mladine in ostalih organizacij. Sledil je prikaz vseh gospodarskih dejavnosti in občini. Pokvečenemu lesenemu plugu v volovsko vprego, ki je povzročal splošen smeh, je sledilo moderno kmetijsko orodje in stroji. Prikazali so zatiranje korlarskega hrošča s kemičnimi sredstvi in preparati. Kako si Topličani žele železnico so pokazali na vozu s tesanjem prago. Godarji so prikazali delo pri pogozdovanju in negi ter čuvanju gozda. Težko naloženi vozovi s celimi smrekami pa so pokazali, da je les veliko bogastvo topliške občine. Svojo dejavnost so prikazali še čevljarji, zdravilišče, gostinci in drugi.

Mimohodu revije dela in napredka je sledilo veliko zborovanje. Predsednik občine Franc Markovič je pozdravil vse navzoče in čestil občanom ob prazniku. O pomenu praznika je govoril Tone Strliša. Za njim je govoril narodni heroj Jože Borštnar, ki je zlasti poudaril napore in doprinos topliške občine v času NOB, naše uspehe v povojni graditvi in rojstni dan maršal Tita, s čigar imenom so povezani naši uspehi. K prazniku je občanom čestil tudi predsednik OLO Viktor Zupančič in jih pozval, naj bodo tudi v bodoče tako enotni kot so bili doslej in ko to še prav posebno pokazali ob letošnjem praznovanju občinskega praznika. Nato sta pozdravila še Avgust Jazbinšek in generalmajor Vukelič.

Govorom je sledil skoraj dvurni kulturni spored na prostem pri katerem so sodelovali: pevski zbor domače nižje gimnazije, člani Partizana, pionirji osnovnih šol Sušice in Soteske, dva cicibana iz Sušice, ki sta še posebej navdušila številne gledalce, dalje so nastopili z narodnimi kolli tečajnice iz Sušice, na koncu pa je dovršeno zapel več pesni moški pevski zbor KD Dušan Jereb iz Novega mesta. Svojo prvo pesem je moški zbor posvetil pokojnemu prvemu predsedniku topliške občine po osvoboditvi Francu Šobarju. Pri sporedu je sodelovala tudi vojaška godba iz Novega mesta.

Praznovanje se je nadaljevalo tudi popoldne s športnimi tekmovanji in ljudskimi rajanji, zvečer pa so igrali Cankarjevo dramo Jakob Ruda.

Okrajni PEVSKI FESTIVAL v Novem mestu 6. julija

IZ TAŠIH KRAJEV

Novice iz Kostela

22. maja so občinski ljudski odbor, kmetijska zadruga Farra in kmetijska zadruga Barja loka priredili za člane upravnih odborov in napredne zadruške celodnevni izlet po kočevskem okraju. Pot jih je vodila skozi Ribnico, Sodražico, Velike Lašče, Dobropolje, Struge, Stari log in Mlako. Na tem izletu so spoznali življenje in delo svojih tovarišev zadrugarjev in razmere na državnih posevkih. Velik vtis je na izletnike naredila razvita hišna obrt, ki nudi znanih postranskih zaslužek kmetovalcem v ribniški dolini. Za zanimanjem so izletniki ugotavljali, kako visoko je razvita živinorejzija kljub razmeroma skromnim površinam in slabi zemlji.

Z velikim zanimanjem so si Kostelci ogledali gospodarsko dvorišče kmetijskega gozdarstva posestva na Mlaki. Ugotovili so kako velik napredek je postavo doseglo od svojega nastanka do danes.

Gotovo je, da bodo udeleženci izleta marsikaj koristnega, kar so videli, skušali izkoristiti v svojih domačih razmerah.

Deloma siromaštvo, deloma veliko pomanjkanje podjetnosti na kmetijskem področju se je vnovič pokazalo v Kostelu.

Odziv na tečaj, ki sta ga razpisala okrajni ljudski odbor in okrajna zadruga zveza za gradnjo gnojšč in gnojničnih jam, silosov, tekalise in pripustnih stolov ter napravo novih sadnih nasadov, je bil v Kostelu izredno slab. Dejstvo je, da mnogi kmetje izdajo velike vsote denarja vsako leto za nakup potrebne krme za svojo živino. Res je pa tudi, da bi dobro urejeno gnojšče in gnojnična jama pomenila tako veliko povzajanje prideka krme na lastnem posestvu, da bi se izgradnja gnojšč in gnojnične jame povrnila že v

nekaj letih brez ozira na pomno ljudske oblasti. Vkljub temu je bil odziv na natečaj, posebno na področju kmetijske zadruge Farra, zelo slab.

Posebno čudna, če ne žalostna je okolnost, da je bilo zelo malo kmetov, ki bi izkoristili priliko, ki je uredili nove sadovnjake, za katere bi dobili sadna drevesca zaastonj. Tako se je zgodilo, da je med vsemi občinami kočevskega okraja v Kostelu ureje-

25-letnica gasilcev v Dobindolu

Ceprav je Dobindol razmeroma majhna vasica, saj šteje le dobrih dvajset hiš, so vaščani že pred 25 leti osnovali svojo lastno gasilsko društvo — dne 30. marca 1930. Prvi predsednik društva je bil Franc Vidmar starejši, tajnik Rustja Ivan, blagajnik Čelidž Jože, vodja Kužnik Ivan in poveljnik Gril Jože iz Podlubanca. Od teh prvih funkcionarjev živi samo Gril Jože, ki se sedaj opravlja to službo.

Mlado društvo si je že v prvih letih zgradilo gasilski dom in si nabavilo ročno brigalno v tedaj vrednosti 40.000 din. Člani so v 25 letih pogasili 13 večjih in več manjših požarov ter s tem rešili milijonske vrednosti ljudskega premoženja. Med zadnje vojno jim je okupator uničil arhiv in opremo ter demoraliziral stavbo. Tako je osvoboditvi pa so dom obnovili in izboljšali s prostovoljnimi deli, pri čemer so pomagali tudi prebivalci Sušic in Verduna.

Ker obhajajo jubilej društva ravno letos, ko praznujemo tudi 10. obletnico osvoboditve, hočejo Dobindolci, Suščani in Verdunci še posebno slovesno praznovati 25. obletnico obstoja svojega društva.

Jubilej gasilskega društva Petrova vas

30-letnico agilnega in uspešnega delovanja v gasilstvu praznuje gasilsko društvo v Petrovi vasi pri Črnomlju, hkrati s svojim jubilejem pa slavi tudi 10. obletnico naše osvoboditve.

Društvo v Petrovi vasi je bilo ustanovljeno 6. januarja 1925 in je stelo na začetku 16 mladih gasilcev. Tik pred vojno 1941 jih je imelo 34. Po okupaciji je večina članov šlo v partizane, ostale je okupator odgnal v internacijo. Tako je po osvoboditvi pa so se stari člani spet zbrali in vneto začeli z novim delom. Danes šteje društvo 65 članov in članice, med njimi je veliko mladine. Vsi se neumorno strokovno usposabljajo za naloge gasilske organizacije, zraven se pa pridno udeležu-

M. C.

Orehovčani so se postavili

15. maja je priredila šentjernejska goba na pihala uspel jutranji koncert pod vodstvom Frana Hudokčina.

Zvečer pa je v šentjernejski dvorani nastopil mešan zbor iz Orehovice z vokalnimi koncertom pod taktirko šolskega upravitelja Marjana Missona. Pred tem je spregovoril predsednik šentjernejske občine Dodo Majzel o 10. obletnici osvoboditve. Končno je še pozdravil pevski zbor in izrazil svoje zadovoljstvo, da se je Orehovica z okolico, ta lepi kotiček naše občine, začela kulturno razvijati. Tovarišica Missonova je omenila, da so v mladem pevskem zboru zajete skoraj vse vasi tega konca od Mihovega do Mokrega polja. Pevski zbor sestavljajo večinoma mladi ljudje. Brez strahu so nastopili in zelo lepo zapeli. Peli so narodne, večinoma v priredbi Oskarja Deva, in borbene. Zeli so vsestransko priznanje številnih poslavalcev, ki niso štedili iz aplavzov. Čestitamo Orehovčanom in njihoveму pevovodji.

Prisrčna prireditev pionirjev novomeške šole

Bolj primerne dneva si pionirji novomeške osnovne šole, ki so organizirani v oddelku »29. november« ne bi mogli izbrati za sprejem novih članov, kot je rojstni dan maršala Tita. Ta dan dopoldne so napolnili dvorano Društva ljudske prosvete skupno s svojimi učitelji, da počaste rojstni dan svojega največjega učitelja in skrbnega voditelja, hkrati pa da srejejo v svoje vrste nove pionirje in pionirke.

Ljubek in prisrčen je bil ves kulturni spored, ki so ga dali pionirji, tople in iskren kot so naši najmlajši. Celoten spored, v katerega pripravijo pionirji in vzgojitelji vložili pravo gotovo veliko truda, je izzevel v eno samo vročo željo mladih src za ljubljenega maršala Tita: da bi nam še dolgo dolgo živel in nas kot do slej tako uspešno vodil, mladi rod pa mu obljubila, da se bo pridno učil in tako izpolnjeval njegov nasvet mladini ter

Ivan Flandija opročen

Okrožno sodišče v Novem mestu je kot pritožbeno sodišče razveljavilo sodbo okrajnega sodišča v Novem mestu, s katero je bil lani Ivan Flandija, upokojenec iz Briljana, obsojen na 5 mesecev zapora, češ da je v gostini Kump v Brslunu vzel iz žepa optičmu Francu Vegliju okoli 32.000 din. V obrazložitvi okrajnega sodišča je navedeno, da je res obstojal velik sum, da je Flandija zgrešil to tatvino, da pa vendar ni bilo zadostnih verodostojnih dokazov za njegovo krivdo. Iz tega razloga je bil opročen.

Delo Partizana v Ribnici

O delu TVD Partizana v Ribnici smo do sedaj malo slišali. Naj takoj pomenimo, da je društvo zelo delavno, posebno pa je začelo dosegati vedno večje uspehe po izvolitvi novega vodstva letos februarja. Naj omenimo samo to, da se je število članstva dvignilo od prejšnjih 100 na 300 in ima dve tretjini izvojskega mladine. Društvo ima svoj dom, ki je ena od najlepših stavb v Ribnici. Dom je bil v nevarnosti, da ga zapro, ker ga je napadla hišna goba. Upamo, da bo obljubljena pomoč za odstranitev te nadloge kmalu prišla.

V nedeljo košarka

Košarka si utira pot tudi v Novo mesto. Maja smo smeli majhen turnir in je vse lažjorice pobrala mlada ekipa gimnazije ceprav so bili študenti favoriti. Študenti so trdno sklenili, da se jim čampiji revanširajo. Gimnazijci so prdno trenirali in v zadnjem času močno napredovali. Zato pričakujemo ostro borbo. Tudi študenti bodo tokrat nastopili prvič v celotni postavi, zato upajo, da bo revanš uspel.

Mednarodni rokometni turnir v Črnomlju

V nedeljo, 20. maja je bilo v Črnomlju prvo povojno mednarodno srečanje v maleni rokometni med ekipama Pforzheima I. in II. Nemčija. Partizana Novo mesto in deonke ekipe Črnomlja. Tekmovanje je bilo izvedeno v obliki turnirja tako, da sta bila nosilca skupin Pforzheim I. in Črnomelj. Pred rekordnim številom gledalcev, saj se jih je zbralo predstavitelja gledalcev Pforzheim II. in Črnomelj. Zmagal je zaslužen Črnomelj z visokim rezultatom 7:10. V drugo tekmo sta se srečali Pforzheim I. in Partizana Novo mesto. Prvi polčas je potekel zelo razburljivo, kajti ekipa Novega mesta je bila enakovredna nasprotniku. V drugem

Streliški in žahovski troboj

V okviru Mladinskega tedna okraja Novo mesto je bil 22. maja streliški in žahovski troboj med novomeškimi gimnazijci in učiteljskimi teč med Črnomljskimi gimnazijci. V streliški so zmagali učiteljski s 206 krogi (Črnomlji 195 krogov Novomeščani 157 krogov).

Rezultat: Drago Džuravčič (C) 80 krogov, Vlado Podgoršek (UŠI) 79 krogov, Janez Marčelj (glavn. N. m.) 66 krogov.

V žahu so zmagali novomeški gimnazijci s 6 točkami (C 4%, učiteljski 1 in pol točke), L.

Delo Partizana v Ribnici

O delu TVD Partizana v Ribnici smo do sedaj malo slišali. Naj takoj pomenimo, da je društvo zelo delavno, posebno pa je začelo dosegati vedno večje uspehe po izvolitvi novega vodstva letos februarja. Naj omenimo samo to, da se je število članstva dvignilo od prejšnjih 100 na 300 in ima dve tretjini izvojskega mladine. Društvo ima svoj dom, ki je ena od najlepših stavb v Ribnici. Dom je bil v nevarnosti, da ga zapro, ker ga je napadla hišna goba. Upamo, da bo obljubljena pomoč za odstranitev te nadloge kmalu prišla.

Kako živimo pionirji osnovne šole na Lazah

Vsa naša okolica v teh dneh je bil strt črni fasizem, prazni in se veselijo cvetja in pomladi. Pa kje je ta cvetoči kraj? Tam, kjer se gosti Gorjanci znižajo in se pozdravijo s temnimi roškimi gozdovi. Se malo stopimo, pa nam nasproti zapihajo belokranjske sapice. V prvi, nekdanji kočevski vasi, imamo bielešče poslopje, naš prijeten domek — našo šolo. Ves je v rožah znotraj in zunan. K nam hodijo v šolo še pionirji iz Vršnih sel, Pleša in od drugod. Eno uro in še več imajo nekateri do šole, pa morata biti že visok sneg, da kateri maršala. Radi prihajajo v šolo, saj je vedno kaj novega, vselega in mi imamo polne roke dela.

Zadnjih smo nesli prve pomladne pozdrave sosedov v Drganja sela. Ti imajo svojo šolo šole dobro leto. Zelo so oddaljeni od središč. Živijo po svoje in lepo jim je. Vas je majhna. V njej se belijo hiše in bleste nove rdeče strehe. Na sredi vasi je spomenik padlim borcem — vaščanom. Tudi tem smo poklonili šopke prvih rož. Kako prijetno je bilo tisto srečanje. Spet smo si dobili veliko dobrih prijateljev.

27. aprila smo prav lepo proslavili veliki dan, ki ne bo nikdar zašel v zgodovini slovenskega naroda. Soli in sebi smo nadedli podobo prazničnega veselja in izvedli lep kulturni program.

Se lepše je bilo 1. maja. Maj, maj! Kaj se niso prav ta dan odprli cvetovi narcis in rdeče glavičev tulip so pozdravile majsko jutro. Slovesno smo proslavili ta mogočen praznik. Na proslavo smo povabili pionirje sosednje šole iz Gor. Sušic. Proslavo smo izvedli čisto sami. Sami smo govorili, peli, deklarirali, pozdravili goste, jih pogostili, vse okrasili. Tovarišica učiteljica nam je to pot samo pomagala. Po proslavi smo se pomerili v igri: Med dvema ognjema. Kar prestrašili smo se močnih Suščanov. Korajzja veljal Z zavestjo, da moramo zmagati, smo zmagali.

Zadnje dni smo proslavljali 10. obletnico osvoboditve naše domovine. Pred desetimi leti

ŠAH

EKIPNO SINDIKALNO PRVENSTVO DOLENJSKE

V nedeljo in ponedeljek bi morala biti v Novem mestu ekipno sindikalno prvenstvo Dolenjske. Prišla pa so le tri moštva iz Kočevja in s težavo sestavljena ekipa Novega mesta. Črnomljski se prvenstvu niso udeležili, ne vem zakaj. Novomeščani so nastopili s dve ekipi konaj postavili eno, ki je nastopila pod imenom Prosveta. Kdo je kvas, da je bil novomeški sindikalni šah tako slabo zastopano? Opravičila o zadržanosti posameznikov niso zadovoljiva. Po zaključku prvega kola je prišlo do nesporazuma, ki je skrajšal tekmovalno za cel dan. Šahisti iz Kočevja (brez OLO) so bili napadno informirani, kdo nosi stroške gostovanja in so iz protesta, kot nomenklatura, zapustili tekmovalno. Ta poteza Lisa in ostalih ni bila dostojna. Ker sta ostali ni ekipi OLO Kočevja in Prosvete Novo mesto, se je tekmovalje zaključilo s porazom. Vrstni red prvenstva: OLO Kočevje 16 točk, Prosveta N. m. 14 točk, Sindikat trgovskih uslužbencev Kočevje 3 in pol in Gozdna uprava Grčarice 3 točke.

Avsec v vodstvu

Prvi polfinalni turnir za prvenstvo Novega mesta je bil pred zaključkom. Po 11. kolu vodi Avsec z 8 v in pol točke, kar pomeni, da je prvo mesto že oddano. Tako zanesljivo Avsec že dolgo ni igral, zato tudi zasluži prvo mesto in II. kategorijo. Za drugo mesto se bosta borila še Fink in Bojanec. Fink ima 6 točk poleg dveh odloženih partij. Bojanec pa 6 in pol in eno odloženo partijo. Gimnazijci: Hrovatič, Picek in tudi Marček so se proti pričakanju dobro uveljavili med starejšimi.

Sejmi

V Škocjanu pri Novem mestu bo konjski, živalski, svinjski in kravnarski sejmi v soboto, 4. junija 1953, ker je 5. junija nedelja in bo zato sejem en dan prej. Kupci in prodajalci vabljani!

Gibanje prebivalstva v Novem mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 14 dečkov in 11 deklic. Poročili so se: Galperšič Franc, kmet iz Dol. Straže, in Murgelj Rozalija, hči kmetia iz Daljnega vrha. Miklavčič Jožef, delavec iz Novega mesta, in Krmec Martina, hči kmetia iz Šentjerneja. — Cestitanost!

Umrli sta: Klepac Barbara, gospodinja, 78 let, iz Novega mesta, Hrovat Angela, upokojenka, 62 let, iz Novega mesta.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so rodile: Jerše Antonija iz Videm-Dobropolje — dečka. Berus Ana iz Daljnega vrha — dečko. Murn Teresija iz Jurke vasi — dečko. Gajzer Jožeta iz Mahovnika pri Kočevju — dečko. Kolenc Vida iz Dobrnje — dečka. Spendal Slavka iz Praproč pri Vel. Loki — dečko. Dvmaž Justina iz Dol. Prekope — dečka. Novak Ana iz Golobnjeka — dečka. Progar Ana iz Mirne peči — dečko. Terzić Marija iz Metlice — dečko. Koc Angela iz Novega mesta — dečko. Stokro Olga iz Kočevja — dečko. Pač Marija iz Trebnja — dečka. Miklavčič Jožeta iz Čeče vasi — dečko. Slak Marija iz Novega mesta — dečko. Cvelbar Jožeta iz Novega mesta — dečko. Stokro Olga iz Kočevja — dečko. Pač Marija iz Trebnja — dečka. Miklavčič Jožeta iz Čeče vasi — dečko. Slak Marija iz Novega mesta — dečko. Cvelbar Jožeta iz Novega mesta — dečko. Stokro Olga iz Kočevja — dečko. Pač Marija iz Trebnja — dečka. Golob Marja iz Vavte vasi — dečka. Zidanec Magdalena iz Trške gore — dečko. Blazič Marija iz Zhyovega sela — dečko. Zupančič Urška iz Pogozda pri Zuzenberku — dečko. Čampa Jermaja — iz Novega mesta — dečko. — Srečni mamici! Čestitanost!

SPORT IN TELESNA VZGOJA

IVAN KASTELIC — rekorder FLRJ in član reprezentance

Na nedeljskem atletskem tekmovalju II. kola zvezne lige v Ljubljani je Ivan Kastelic postavil kar tri rekorde v metu kopja: državni rekorder v metu kopja, rekorder v metu kopja mladih in rekorder v metu kopja mladih obnem rekorder LR Slovenije in rekorder LR Slovenije pri starejših mladincih z odličnim rezultatom 52,82 m.

Kastelic (roj. 24. decembra 1937 v Draklihu) je dijak VI. razreda gimnazije in član Partizana Črnomelj od leta 1952. Kot dober dijak je lahko zdel vsem ostalim športnikom. 5. treningom je prišel na koncu leta 1952, ko ga je zapazil njegov profesor in sedanjí trener Marjan Kolarik na gimnazijskem prvenstvu v Črnomlju. Njegov prvi met kopja je rezultat 43,21 m ni pomenil v slovenskem metu mnogo, toda za mladega atleta, saj je imel le 15 let, je bilo dovolj. Leta 1953 je prišel s treningom, vendar ni bil vse tako gladko; treniral je za vse večje in težje tekme. Ivan Kastelic, da mora dober atlet vložiti mnogo truda, moči, znanja in tehnike, da lahko doseže boljše rezultate, toda uspeh ni izostal, saj je svoj osebni rekord vedno za centimeter izboljšal, tako da je lansko leto dosegel daljšavo 51,89 m in na prvenstvu FLRJ osvojil častno tretje mesto. Za letošnje sezono se je Ivan temeljito pripravil in se revanžiral svojim nasprotnikom z novim državnim rekordom. Njegov letošnji rezultat niso je slučajni. Ker pogledno po vrsti njegove dosežene rezultate, to je pet tekmovalni in pet rezultatov, boljših od lanskega leta 51,89 m. Na prvem tekmovalju v Črnomlju je postavil odlične rezultate 52,72 m, naslednje kasneje na prvenstvu FLRJ v Črnomlju in Karlovcu 54,75 m in v Črnomlju na prvenstvu gimnazij 57,20 metra. Atletski strokovnjaki v Sloveniji niso verjeli njegovim rezultatom, postavljenim v Črnomlju (menjalo so bili, da imajo v Črnomlju krajši meter kakor drugje). Zato se je

Se dva rekorda Dolenjske

Na atletskem tekmovalju v Ljubljani sta člana Partizana Kočevje postavila nova rekorda Dolenjske. Koncilija Gilbert je skočil v višino 175 cm, Tone Adamc pa v skoku ob palici 313 cm.

Vije proti Avstriji, Turčiji in Grčiji, tako da bo naš najmlajši športnik-atlet Dolenjske prvi obkrožil dres z državnim grbom FLRJ. Če pa ocenimo njegov doseženi rezultat v skupini članov, ga uvrstimo v elito jugoslovanskih metalcev kopja na šestem mestu.

V nedeljo, 20. maja je bilo v Črnomlju prvo povojno mednarodno srečanje v maleni rokometni med ekipama Pforzheima I. in II. Nemčija. Partizana Novo mesto in deonke ekipe Črnomlja. Tekmovanje je bilo izvedeno v obliki turnirja tako, da sta bila nosilca skupin Pforzheim I. in Črnomelj. Pred rekordnim številom gledalcev, saj se jih je zbralo predstavitelja gledalcev Pforzheim II. in Črnomelj. Zmagal je zaslužen Črnomelj z visokim rezultatom 7:10. V drugo tekmo sta se srečali Pforzheim I. in Partizana Novo mesto. Prvi polčas je potekel zelo razburljivo, kajti ekipa Novega mesta je bila enakovredna nasprotniku. V drugem

Kako živimo pionirji osnovne šole na Lazah

Vsa naša okolica v teh dneh je bil strt črni fasizem, prazni in se veselijo cvetja in pomladi. Pa kje je ta cvetoči kraj? Tam, kjer se gosti Gorjanci znižajo in se pozdravijo s temnimi roškimi gozdovi. Se malo stopimo, pa nam nasproti zapihajo belokranjske sapice. V prvi, nekdanji kočevski vasi, imamo bielešče poslopje, naš prijeten domek — našo šolo. Ves je v rožah znotraj in zunan. K nam hodijo v šolo še pionirji iz Vršnih sel, Pleša in od drugod. Eno uro in še več imajo nekateri do šole, pa morata biti že visok sneg, da kateri maršala. Radi prihajajo v šolo, saj je vedno kaj novega, vselega in mi imamo polne roke dela.

Zadnjih smo nesli prve pomladne pozdrave sosedov v Drganja sela. Ti imajo svojo šolo šole dobro leto. Zelo so oddaljeni od središč. Živijo po svoje in lepo jim je. Vas je majhna. V njej se belijo hiše in bleste nove rdeče strehe. Na sredi vasi je spomenik padlim borcem — vaščanom. Tudi tem smo poklonili šopke prvih rož. Kako prijetno je bilo tisto srečanje. Spet smo si dobili veliko dobrih prijateljev.

27. aprila smo prav lepo proslavili veliki dan, ki ne bo nikdar zašel v zgodovini slovenskega naroda. Soli in sebi smo nadedli podobo prazničnega veselja in izvedli lep kulturni program.

Se lepše je bilo 1. maja. Maj, maj! Kaj se niso prav ta dan odprli cvetovi narcis in rdeče glavičev tulip so pozdravile majsko jutro. Slovesno smo proslavili ta mogočen praznik. Na proslavo smo povabili pionirje sosednje šole iz Gor. Sušic. Proslavo smo izvedli čisto sami. Sami smo govorili, peli, deklarirali, pozdravili goste, jih pogostili, vse okrasili. Tovarišica učiteljica nam je to pot samo pomagala. Po proslavi smo se pomerili v igri: Med dvema ognjema. Kar prestrašili smo se močnih Suščanov. Korajzja veljal Z zavestjo, da moramo zmagati, smo zmagali.

Zadnje dni smo proslavljali 10. obletnico osvoboditve naše domovine. Pred desetimi leti

Kako živimo pionirji osnovne šole na Lazah

Vsa naša okolica v teh dneh je bil strt črni fasizem, prazni in se veselijo cvetja in pomladi. Pa kje je ta cvetoči kraj? Tam, kjer se gosti Gorjanci znižajo in se pozdravijo s temnimi roškimi gozdovi. Se malo stopimo, pa nam nasproti zapihajo belokranjske sapice. V prvi, nekdanji kočevski vasi, imamo bielešče poslopje, naš prijeten domek — našo šolo. Ves je v rožah znotraj in zunan. K nam hodijo v šolo še pionirji iz Vršnih sel, Pleša in od drugod. Eno uro in še več imajo nekateri do šole, pa morata biti že visok sneg, da kateri maršala. Radi prihajajo v šolo, saj je vedno kaj novega, vselega in mi imamo polne roke dela.

Zadnjih smo nesli prve pomladne pozdrave sosedov v Drganja sela. Ti imajo svojo šolo šole dobro leto. Zelo so oddaljeni od središč. Živijo po svoje in lepo jim je. Vas je majhna. V njej se belijo hiše in bleste nove rdeče strehe. Na sredi vasi je spomenik padlim borcem — vaščanom. Tudi tem smo poklonili šopke prvih rož. Kako prijetno je bilo tisto srečanje. Spet smo si dobili veliko dobrih prijateljev.

27. aprila smo prav lepo proslavili veliki dan, ki ne bo nikdar zašel v zgodovini slovenskega naroda. Soli in sebi smo nadedli podobo prazničnega veselja in izvedli lep kulturni program.

Se lepše je bilo 1. maja. Maj, maj! Kaj se niso prav ta dan odprli cvetovi narcis in rdeče glavičev tulip so pozdravile majsko jutro. Slovesno smo proslavili ta mogočen praznik. Na proslavo smo povabili pionirje sosednje šole iz Gor. Sušic. Proslavo smo izvedli čisto sami. Sami smo govorili, peli, deklarirali, pozdravili goste, jih pogostili, vse okrasili. Tovarišica učiteljica nam je to pot samo pomagala. Po proslavi smo se pomerili v igri: Med dvema ognjema. Kar prestrašili smo se močnih Suščanov. Korajzja veljal Z zavestjo, da moramo zmagati, smo zmagali.

Zadnje dni smo proslavljali 10. obletnico osvoboditve naše domovine. Pred desetimi leti

Kako živimo pionirji osnovne šole na Lazah

Vsa naša okolica v teh dneh je bil strt črni fasizem, prazni in se veselijo cvetja in pomladi. Pa kje je ta cvetoči kraj? Tam, kjer se gosti Gorjanci znižajo in se pozdravijo s temnimi roškimi gozdovi. Se malo stopimo, pa nam nasproti zapihajo belokranjske sapice. V prvi, nekdanji kočevski vasi, imamo bielešče poslopje, naš prijeten domek — našo šolo. Ves je v rožah znotraj in zunan. K nam hodijo v šolo še pionirji iz Vršnih sel, Pleša in od drugod. Eno uro in še več imajo nekateri do šole, pa morata biti že visok sneg, da kateri maršala. Radi prihajajo v šolo, saj je vedno kaj novega, vselega in mi imamo polne roke dela.

Zadnjih smo nesli prve pomladne pozdrave sosedov v Drganja sela. Ti imajo svojo šolo šole dobro leto. Zelo so oddaljeni od središč. Živijo po svoje in lepo jim je. Vas je majhna. V njej se belijo hiše in bleste nove rdeče strehe. Na sredi vasi je spomenik padlim borcem — vaščanom. Tudi tem smo poklonili šopke prvih rož. Kako prijetno je bilo tisto srečanje. Spet smo si dobili veliko dobrih prijateljev.

27. aprila smo prav lepo proslavili veliki dan, ki ne bo nikdar zašel v zgodovini slovenskega naroda. Soli in sebi smo nadedli podobo prazničnega veselja in izvedli lep kulturni program.

Se lepše je bilo 1. maja. Maj, maj! Kaj se niso prav ta dan odprli cvetovi narcis in rdeče glavičev tulip so pozdravile majsko jutro. Slovesno smo proslavili ta mogočen praznik. Na proslavo smo povabili pionirje sosednje šole iz Gor. Sušic. Proslavo smo izvedli čisto sami. Sami smo govorili, peli, deklarirali, pozdravili goste, jih pogostili, vse okrasili. Tovarišica učiteljica nam je to pot samo pomagala. Po proslavi smo se pomerili v igri: Med dvema ognjema. Kar prestrašili smo se močnih Suščanov. Korajzja veljal Z zavestjo, da moramo zmagati, smo zmagali.

Zadnje dni smo proslavljali 10. obletnico osvoboditve naše domovine. Pred desetimi leti

Metlika je spet dobila mlekarno

Metlika doslej z mlekarno ni imela prave sreče. Ze pred vojno je bila v mestu majhna mlekarina, ki pa je zaradi nezanimanja ljudi in prehude zunanje konkurence propadla.

Po zadnji vojni je l. 1947, ko je bila v veljavi obvezna oddaja mleka, metliška kmetijska zadruga v nekem zasebnem prostoru ob glavni cesti uredila mlekarino, ki pa je s svojim delom prenehala, ko je bila obvezna oddaja mleka ukinitvena. Kmetijska zadruga se je sicer trudila, da bi dobila nove prostore za mlekarino — prejšnj niso ustrezali higienskim predpisom — pa tudi v tem ni uspela.

Leta 1954 je kmetijska zadruga v lastni stavbi vendar odprla skromno mlekarino, pa je tudi to sanitarna inšpekcija zaprla. Sele letos so do kraja v isti stavbi adaptirali 4 prostore in tako dobili vsem higienskim predpisom odgovarajočo mlekarino, ki je prišla v maju delovati. Vsa zadnja dela je vodil mlekarški strokovnjak tov. Anton Zupančič iz Bistrice pri St. Rupertu, ki je novi mlekarini dal na razpolago tudi mnogo svojega mlekarškega inventarja. Mlekarina je za sedaj sicer skromna, saj ima samo en kotel

na direktno kurjavo s kapaciteto 390 litrov. Poleg večjega prostora za predelavo mleka pa ima tudi solidno in zorilno klet, saj bodo poleg smetane, mehkega sira, skute in surovega masla izdelovala tudi polnomastni sir.

Težava je za sedaj še z dovolom mleka. Zaenkrat je zajetih 14 okoljskih vasi, snujejo pa se zbirališča mleka tudi v oddaljenih vaseh. Mleko samo ima še kar precej maščobe, opaziti pa je, da kmetje ne ravnanjo prav s pomočnim mlekom, da ga prav ne hlače in da tudi na čistoto ponekod vse premalo pazijo. Tu bo pač treba več vzgoje in čuta odgovornosti, če hočejo, da bo oddano mleko res kvalitetno, kar jim bo seveda tudi mesečno prinašalo lepe denarne dohodke.

Upajmo, da bo novi mlekarini kmetijske zadruge pod strokovnim vodstvom tov. Zupančiča usojena daljša in uspešnejša življenjska doba kot njenim predhodnicam, saj bo poleg koristni, ki jo bo imel ves kraj od nje, njena naloga predvsem ta, da pri kmetih odkupi odvisno mleko, obenem pa njih same zainteresira za čim smotrnejšo vzrejo živine.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO

- Kino KRKA Novo mesto
 - Od 2. do 6. junija: jugoslovanski film »POT MIRU« — Potovanje maršala Tita v Indijo in Burmo.
 - Od 7. do 9. junija: angleški film »VESELI MORNAR«.
- Kino JLA Novo mesto
 - Od 4. do 5. junija: angleški film »VIDIM MRAČNEGA TUJCA«.
 - Od 7. do 8. junija: jugoslovanski film »DOKUMENTI JEDNOG ŽIVOTA«.
- Kino Dolenjske Toplice
 - 3. junija: ameriški film »SKRIVNOSTNA ČESTA«.
 - 4. in 5. junija: amer. film »RDEČI CI GUSAR«.
 - 6. in 9. junija: italijanski film: »ON IN SEDEM RAZBOJNIKOV«.
- Kino Črnomelj
 - Od 2. do 5. junija: »PLAVAJOČE GLEDALIŠČE«.
 - 7. in 8. junija: »BELA KOŠUTA«.
- Kino Mokronog
 - 4. in 5. junija: amer. film »REBECCA«.
- Potujoči kino Novo mesto
 - predvaja švedski film »ZARADI MOJE LJUBEZNI«.
 - 3. junija ob 20. uri v Beli cerkvi.
 - 4. junija ob 20. uri v Mirni peči.
 - 5. junija ob 19. uri v Šentlovcu, ob 1

Varujmo kulturne spomenike

Neštetokrat so že bile v zadnjih desetih letih gornje besede napisane v našem časopisu, izrečene na predavanjih, sestankih, v radiu, soli in drugod, pa vendar ponekod še vedno obupno prazno odmevajo in ne najdejo poti v pamet in srce tistim, ki bi jim že vendar morale postati njihova last. Res se v desetih letih ne da napraviti vsega; morda bo moralo še nekaj rodov leči v grob, preden se bodo naši ljudje vsaj v glavnem zavedli velike kulturne dediščine, ki so jo od svojih davnih prednikov prejeli in so jo tudi dolžni kolikor mogoče ohranjati izročiti svojim potomcem.

Morda se bo komu čudno zdelo, da se v današnjem času, ko se vse staro s tako naglico umika velikim pridobitvam tehnike, še najdejo ljudje, ki takrat, ko prvič zagori elektrika na vasi, ne razbijejo petrolejke ali ojenke, temveč jo spoštljivo spravijo; da se najdejo ljudje, ki zavlečejo star lesen plug na skedenj, v spomin na deda, ki se je mučil z njim, da so ljudje, ki na njivi izkopano bronasto zapeljivo ali lončeno posodo ne zavrzijo, marveč jo shranijo in prinese v muzej. In so ljudje, ki kot dragocen spomin hranijo predmete iz narodnoosvobodilnega boja, iz bunkerjev, bolnišnic, taborišč, partizanskih grobov... Vse to namreč ni nerensko, sentimentalno delo ljudi, ki bi se morda hoteli umikati v preteklost, temveč je v teh ljudeh globoka zrelost, spoznanje in zavest, da so sami le skromen člen v dolgi vrsti rodov, ki so živeli in bodo še živeli na naši zem-

lji. Domovina in narodnost namreč nista prazni besedi, domovina je poleg zemlje, jezika in povezanosti rodov tudi vse, kar so davni predniki lepega in spoštovanja vrednega ustvarjali na naši zemlji in to potem zapustili nam z nenapisanim naročilom, da te njihove kulturne dobrine in lepote, pomnožene z našimi plemenitimi stvaritvami, zapustimo prihodnjim rodovom.

Seveda je bilo mnogo prič človeškega duha in ustvarjalnosti kljub pažnji posameznih rodov zapisano poginu. Potresi, požari, povodnji, preseljevanja in vojske so v stoletjih temeljito opravile svoje uničujoče delo. Vedno je bilo tako in tudi v zadnjem vojnem požaru ni bilo dosti drugače. Prav zato pa je Slovenski narodnoosvobodilni svet kot vrhovni predstavnik našega naroda med osvobodilnim bojem, izdal v januarju 1945 odredbo, s katero je bila ustanovljena komisija, ki naj ugotovi kulturno škodo, ki so jo naredili okupatorji in njihovi pomagači, obenem pa zaščititi vse zgodovinske in kulturno pomembne stavbe in predmete. Še isto leto v poletju je vlada LRS izdala okolišni zakon o varstvu kulturnih spomenikov in je bil pri ministrstvu za prosveto LRS ustanovljen Zavod za varstvo in znanstveno proučevanje kulturnih spomenikov in prirodnih znamenitosti Slovenije. Po tem zakonu veljajo za kulturne spomenike vse stavbe in vsi predmeti oziroma skupine predmetov, ki so zgodovinsko, kulturno, umetniško, etnografsko ali družbeno pomembni ali kra-

jevno značilni. Hkrati so bile zaščitene tudi prirodne znamenitosti, bodisi posamezne redkosti ali pa tudi celji pokrajinski predeli, ki naj v interese skupnosti kot predeli posebne prirodne lepote ostanejo nedotaknjeni.

Prva naloga Zavoda za spomeniško varstvo — kot se imenuje v skrajšanem naslovu — je bila predvsem zaščita vseh spomenikov narodnoosvobodilnega boja. Dejstvo, da so ti spomeniki, ki niso ne iz kamna ne iz bronu, ampak so včasih le preproste lesene barake, provizorni bunkerji in podobno, utrpeli velike izgube. Nepoučenost, zloba ali malenkostna materialna korist, s katero se je posameznik skušal okoristiti pri takem spomeniku osvobodilnega boja, je bilo krivo, da je v prvih letih propadlo nešteto svetlih prič našega boja za svobodo in socialistično ureditev naše domovine. Propadli so bunkerji, bolnišnice, baze, delavnice, orožarne in tiskarne, zabrisani so bili grobovi talcev in borcev, propadali so začele barake, v katerih se je včasih odločala usoda vsega naroda. Le z odločnimi ukrepi Zavoda oziroma njegova referata za spomenike NOV ter ob sodelovanju množičnih organizacij, predvsem Zveze borcev, so odgovorni pričeli načrtno reševati vsaj glavne spomenike in so jih mnogo tudi rešili. Veliko premeščenega dragocenega materiala, med drugim tudi arhivskega, pa so rešili pred propadom posamezni okrajni in krajevni muzeji, ki so s tako zbranim materialom ustvarili lepe, prepričljive zbirke uspehov ljudske revolucije ter hkrati obožujoče prikazali podle zločine okupatorjev in njihovih pomagačev.

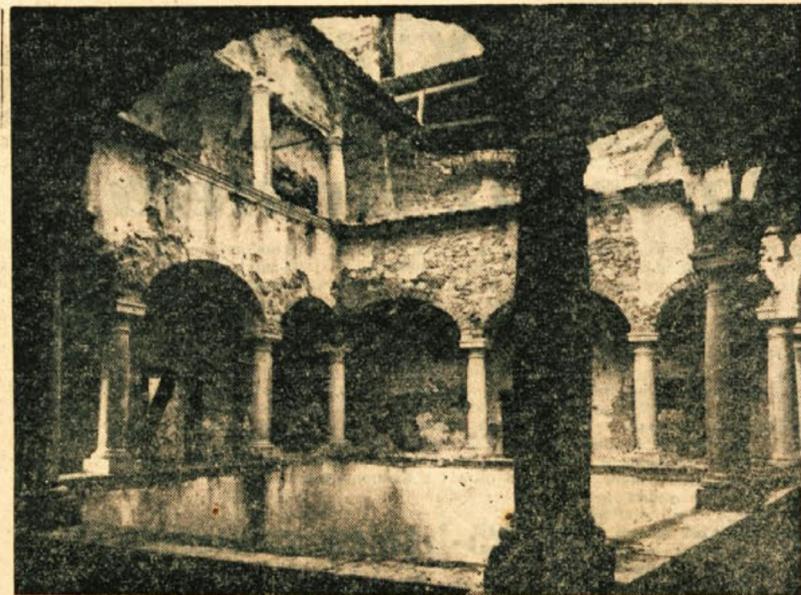
Hkrati je Zavod poskrbel tudi za domove naših velikih moži: književnikov, glasbenikov, likovnih umetnikov in znanstvenikov, ki so v preteklosti ugnetalj duhovno podobo našega naroda. Tako je bil ob sodelovanju stanovskih društev in krajevnih oblasti urejen Gregorčičev dom na Vršenem, Jurčičev na Muljavi, Cankarjev na Vrhniki in na Rožniku v Ljubljani, Zupančičev muzej na Vinici in Vrazov na Cerovcu. Poleg tega so odkrili vrsto spomenikov in spominskih plošč.

Zavod je skušal v ljudeh, predvsem pa pri zastopnikih ljudske oblasti vzbuditi pravičen odnos do vseh kulturnozgodovinskih spomenikov naše preteklosti. Tu mislimo predvsem na naše fevdalne spomenike, bodisi posvetne ali kultne, do katerih zlasti v prvih povojnih letih premnogi ljudski odbori niso zavzeli pravičnega stališča. Medtem ko so nekateri ljudski odbori na Gorenjskem v povezavi z Zavodom zadovoljivo rešili spomeniškovarstvene probleme porušenih ali požganih gradov, da omenimo samo tiste na Senkovem turnu, Križu in na Volčjem potoku v kamniškem okraju, tega razumevanja žal ni bila deležna znamenita dolina gradov na Dolenjskem. Res morda v mnogih ljudeh zbujajo gradovi odpor kot mračne priče srednjeveškega tlačanstva; ne smemo pa hkrati pozabiti, da so to spomeniki naše preteklosti, ki jih je s svojimi žulji zgradilo naše ljudstvo in da so mnogi od njih umetniško in zgodovinsko zelo pomembni. Tega se premnogi zlasti v prvih povojnih letih niso zavedali, sicer ne bi posamezniki in celo

ljudski odbori odredjali, da se lahko poškodovani gradovi rušijo in celo minirajo. Tako se je zgodila nepopravljiva škoda in je šla po zlu cela vrsta dolenskih gradov, da omenimo samo Ribnico, Kočevje, Turjak, Mokronog, Mirno, Rakovnik, Sotesko, Zalag, Hmeljnik, Rupar, vrh Pogance... Tudi v Beli krajini so zbrisali z zemlje mogočen grad Krupo in občutno našli nekdanji znameniti Lenkovičev grad v Pobrežju ob Kolpi. Toda svoje razdiralno delo so nekateri raztegnili prav do zadnjih dni, saj je bil lani do tal porušen okrogli stolp v Pobrežju, letos pa so bile prav tako porušene nekatere notranje stene gradu, material pa uporabljen za popravilo in nasipanje okrajne ceste.

Zato je pri vsem tem nujno potrebno, da dobe ljudje pravičen odnos do naše skupne kulturne imovine, pa najsi gre tu za rimski nagrobnik, za grad, samostan, cerkev, kostnico ali znamenje, skratka za stavbo, ki je pomembna bodisi kot arhitekturni spomenik, bodisi zaradi svojega slikarstva ali plastike. In da spadajo sem partizanske bolnišnice, bunkerji, barake in druge partizanske zgradbe, ki premnokrat niso pomembne niti arhitektonsko in še manj umetniško, so pa zato dragocene priče ljudske revolucije in osvobodilnega boja, je pač razumljivo samo po sebi. Hkrati pa seveda nikakor ne smemo pozabiti na zaščito starih tehniških objektov in etnografskih ter prirodnih znamenitosti.

Hitra obnova in izgradnja naših mest in vasi, industrializacija, gradnja elektrarn in z njim nastajajoča akumulacijska jezera, gradnja novih avtomobilskih cest, asanacija podeželja in drugo naglo spreminjajo podobo naše dežele, hkrati pa seveda izboljšujejo

Arkadno dvorišče na Starem gradu, edino vsaj v glavnem ohranjeno v enem najstarejših dolenskih gradov

Za mladinski nagradni natečaj

Kako sem doživela osvoboditev

Rok za naš mladinski nagradni natečaj KAKO SEM DOŽIVELA OSVOBODITEV podajljamo do 22. julija.

Nagrade (prva 3000, druga 2000, tretja 1000, četrta 500 din) bomo razdelili 1. avgusta, Spise, ki jih natisnemo, honoriramo še posebej!

Uredništvo Dolenjskega lista

Bila sem še čisto majhna. Slišala sem neprestano grmenje in bobnenje. Vprašala sem mamo: »Mama, zakaj pa kar naprej grmi in treska?« Povedala mi je: »To streljajo, tako grmijo topovi.«

»Zakaj streljajo in grmijo topovi?«

»K nam so prišli ljudje, ki ne govorijo kot mi in sosedovi, zato streljajo naše prijatelje.«

Drugič sem sredi noči videla, kako gori pod. Na podu smo imeli seno in moja muca je imela tu črne mucke. Jokala

Večkrat sem mislila: Kako bi bilo, če ne bi bilo več streljanja na glavi, čeladami, so rekli naši ljudje.

Nekoč pa se je streljanje začelo oddaljevati in tudi grmelo ni več. Ljudi s čeladami nisem več videla.

Pa je nekega dne v vasi zapeljal konj. Ljudje so kričali: »Partizan je, partizan!«

Ustrašila sem se in zbežala čez bodeče trnje in čepinje v svinjak. Bala sem se in gledala skozi špranjo, kaj bo.

Kadar je bilo prej grmenje posebno glasno, so Kočevjarji govorili, da so to partizani. Tuji ljudje so se takrat zapirali v šolo in streljali čez noči. Tudi oni so se jih bali, čeprav so bili veliki in hudi.

Zato sem se partizanov tudi jaz bala in si predstavljala, da so bradati in grdogledni razbojniki. Razbojnik sem poznala iz slik v bratovih knjigah.

Zdaj pa skozi špranjo nisem zagledala razbojnika. Videla sem mladega fanta. Imel je zapršen obleko, puško čez rame, na kapi pa rdečo zvezdo. Ljudem je nekaj zakričal in odvihral.

Videla sem ljudi. Bili so vsi izpremenjeni. Še nikoli niso bili tako veseli kot takrat. Se smejali so se, kar nisem dotlej nikoli opazila. Prišla sem iz svinjaka k otrokom in gledala čudno spremembo na vasi.

K nam je prišel star mož in povedal: »Veste, otroci, zdaj ne bo več streljanja ne tulcev s čeladami in nič več ne bodo gorele hiše. Svobodni smo. Ko boste starejši, boste šele razumeli, kaj je to. Pojdite zdaj in poberite tiste razbite čelade, da ne bodo strašile po jarkih. Munciljo pa pustite pri miru, da vam prstov ne potrga!«

Brcali smo čelade in jih kotali

lili po cesti, da so bile vse zblinčene. Nazadnje smo jih na kupu dračja sežigali. Seveda železo ni gorelo, zato smo jih metali v umazan potok.

Kasneje so nas poslali ljudje v gozd po zelenje. Že pred mrakom smo se zbrali in s cvetjem čakali.

Spominjam se besed, ki jih je na mitingu povedal neki starejši partizan: »Svobodni smo, toda domovina teka. Vseposvods so ruševine. Treba bo delati!«

Pred šolo so piapolale zastave in ljudje so se pogovarjali. Kar naprej so niso mogli načuditi, da ni več vojne, drugi so trdili, da je ne bo nikoli več.

Ko sem poslušala godbo, pesmi in vesele ljudi, sem bila tudi jaz vesela. Verjela sem, da ne bo več streljanja in da ne bodo hiše več gorele. Mislila sem: Šola je zdaj prazna, ker so tuje odšli in jaz bom šlo drugo leto lahko v šolo, saj bom stara že sedem let. Le šipe bodo morali prej dati v otna.

Zinka Blatnik, III. raz. gimnazije v Dol. Toplicah

Ob razstavi otroških risb Slovenije

V Sindikalnem domu v Novem mestu je bila od 24. do 30. maja zanimiva razstava otroških risb Slovenije. Razstavo je organiziralo Društvo prijateljev mladine, ogledalo pa si jo je prav lepo število ljudi. Z zanimanjem so obiskovalci ogledovali risbe naših otrok iz Novega mesta in raznih krajev, ki so pokazale ne le boljše ali slabšo risarsko tehniko, ampak predvsem doživljajski svet naših otrok in njegovo slikovno upodabljanje. Razstavljene so bile risbe otrok od 4 do 14 let.

Likovna umetnost podžiga v človeku ustvarjalni čut in ljubezen do življenja, navdušenje do dela, hodi v katerem koli poklicu. Vzgoja polno živečega človeka, ki bo, potem, ko zadosti svojim materialnim zahtevam, znal užiti tudi vse dobrine srca in duha. »Klasični način poučevanja, ko je učencem risal in slikal preden postavljeno predmet brez svoje lastne sproščenosti, s suženjsko natančnostjo, kot stroj, je povzročil, da se je otrokovo življenje, njegova duševnost,

zatrio in okrnilo. Nove metode poučevanja pa poudarjajo, da bodi likovni vzgojitelj predvsem — vrtnar. Naj pusti otroku, da gleda svet s svojimi očmi. Svoboda izraza, svoboda v izbiri predmetov, oblike, kompozicije in barv, svoboda v ritmu dela. Otrok mora slediti svoj lastni navdih in bo našel v navdušenju najbolj izvirno izrazno sredstvo. V slikanju naj otrok odkriva svoj svet! Ta razstava v Novem mestu je to metodo lepo prikazala in poudarila.

V. L.

Marija Blažič, 13 let. CIRKUS (lesorez)

Zdrnil sem se — vrata so se sunkovito odprla in v sobo je planil prestrašen človek v bolniški halji. Bil sem sam. Morariskega častnika Valentiniča z velikim gnojnim tvorom na vratu so prevezovali v operacijski sobi.

»Reši me! Je vzkliznil nepričakovani gost, izročiti me hočejo belim, in veš, da me tam čaka smrt. Drugič jim ne bom več ušel.« Bil je ves iz sebe.

»Ti si, Kunstek?« se začudim, »kaj se je zgodilo?«

»Italijani me zahtevajo in zdravnik se ne more več upirati. Dva meseca sem zavlajeval, sedaj pa ne gre več.«

»Jeni se je plašno oziral okoli sebe, kakor bi ne zaupal svojim očem, da sva res sama.«

»Kako si se jim izmuznil?«

»Straši sem ušel iz male operacijske sobe skozi druga vrata. Nekaj minut me ne bodo pogledali.«

»Toda, kako si upaš sem?« se vznemirim. »Mar ne veš, da je mnogo nevidnih oči nenehoma uprtih vame, odkar so me Italijani izpustili? Pojdi, beži, in da se mi več ne prikažeš v pritiščju, neprevidez, če hočeš, da ti bom lahko pomagale!«

»Stori, kar hočeš, samo reši me! Pomagaj mi od todle je prosil človek v bolniški halji, ves obupan.«

»Stori! bom vse, kar morem, sem hotel nestrpno, da bi se

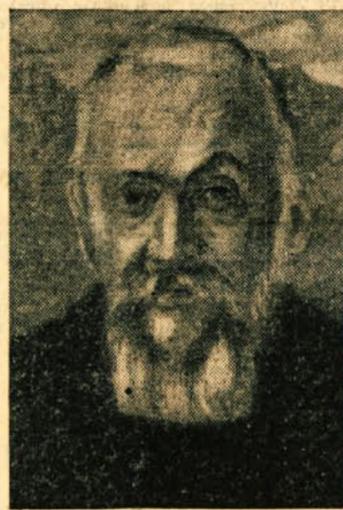
jetnika iznebil, stoda ne poskušaj več neumestni! Čakaj, potrpi! Skušaj pregovoriti zdravnika, da ostaneš še teden dni v bolnišnici. Casa nam je treba. Čena se je s šestimi otroci in mnogimi drugimi brezdomci potikala po vaseh in se zadrževala pri pogumnih kmeth, kamor moč sovražnikove vojske ni segala. Sam čevljar se je umaknil v gozdove in postal uporniški sterenec, dokler ga niso nekje dan obkolili belci iz utrjenega St. Ruperta.

Poklical sem usmiljenega brata Tona: »Za vsako ceno dopovej zdravniku, da mora Kunstek ostati v bolnišnici še teden dni. Izmisli si, kar hočeš! Jitniku vtihotapi v sobo hlače in čevlje. Narodi moj, naj si namesto dimnikarskih sandal obuva vsako jutro svoje čevlje, da se bodo Italijani na to navadili. Hlače naj dobro skrjeje. Potem: vsako jutro ga pokliči v malo operacijsko sobo in počni z njim tam, kar te je volja. Maži ga, koder kol in s čimer kol, morda z jodom, da bo imel Italijanski tepec, ki ga bo stražil, nekaj obedi. Vsaj prve dni, pozneje, če ti ne bo nihče več zanimal

naše življenjske pogoje. Toda ko ta novi čas marsikaj briše s površja zemlje, moramo, kot rečeno, paziti, da najdemo in ohranimo pravičen stik z vsem, kar so naši predniki pozitivnega ustvarili v preteklosti, kajti le na osnovi zdravih tradicij moremo uspešno graditi našo novo socialistično stvarnost.

J. D.

V vsako hišo Dolenjske, Bele krajine in Kočevske — DOLENJSKI LIST!

29. maja je minilo 125 let, kar je bil v Mengšu rojen veliki slovenski pripovednik,

Janez Trdina

sem in vprašala mamo: »Zakaj so zažgali moje muce? Pojdiva ponje.«

Stekla sem v bližino gorečega poda, pa me je mama prestrašena uvela za roko in rekla: »Nikamor ne greš, še tebe bodo!«

Premisljala sem, kaj mi je mama povedala in jo vprašala: »Le zakaj so mi zažgali, mucke in zakaj streljajo naše ljudi, saj jim mucke ničesar niso napravile?« Mama ni odgovorila.

Streljanje se je večkrat ponavljalo in tudi grmelo je še.

IVO PIRKOVIČ

Beg čevljarja Kunstka

dosti zanj. In to prav hočem. Poznam Italijane.«

Brat Tone mi je hudomušno pomeknil: »Kaj zopet mečkaš pod klobukom?«

»Spustiti morava tega nerodnega, preden nama ga ubijejo beli,« sem kar naravnost pojasnil zdravnikovemu pomočniku. »Boš pomagal?«

»Oh, še vprašala se našoji Tone. «Kaj bi bilo treba?«

»Se ne vem natanko, Klobuk in auknilé vsekakor. To bomo morali dobiti iz mesta, če ne bo šlo drugače.«

»Klobuk imam tudi jaz,« pravi Tone, sin še čisto novega.«

»Izvrstno, Tone! Po vojni ti ga bomo plačali.«

Brat Tone, lep fant, ne velik in ne majhen, krepke rasti, polnega obraza in prožen kot telovadeč, je bil veselo narave in vedno razposajen, kot pastir na paši. Drugičnega nisem nikoli videl. Italija, kamor so ga bili novil laški redovni predstojniki poslali v bolnišnico v Bresciji in Milanu in od koder se je vrnil že v drugem letu vojne, se ni v ničemer pokvarila. V njem je kipele preprosta, lakre-

na belokranjska kri. Ko sem ga prvič videl, sem natanko vedel, da se v njem ne skrivajo mračne misli, ki so zastupljale toliko njegovih sobratov. Ko so mi prijeli strežnika Vračaja, sem Tone, kar naravnost vprašal, ali bi mi hotel sprejemati in odpravljati pošto, po katero bodo prihajali kurirji iz mesta. »Seveda,« je dejal preprosto, kakor da gre le za malovredno vlijudnost, ki jo radi storimo slehernemu tuju. Nikoli prej niti pozneje nisem ravnal tako lahkomiselno, ne da bi bil zato v skrbeh ali si kaj očital.

Za tretje leto sta me strah in sila morala, da sem bral ljudem z obrazov, kaj nosijo v sebi, in sem se čisto vdalja svojim nepojasnjenim nagonim vsilom. In če premisljam danes o teh letih, polnih presvedenja in napetega doživljanja, se ne spominjam, da bi me moj neznan čut kdaj ogoljufal.

Tiste dni po čevljarjevem obisku me je obsedela čna sama žužna misel: rešiti človeka; rešiti ga njegovi ženi in otrokom; rešiti neko človeško življenje za vsako ceno. Odpiral sem knjige, pa nisem ničesar raz-

mel. Prijamal sem pero, pa ni hotelo teči po papirju. Obrnil sem se na svoj železni postelji v zid in se predajal burnim mislim, kako se znova spoprijeti s stražo v hiši, s karabinjerji, z orožnikom, z vražjim bratom Alfredom in njegovimi špijoni, ki so bili povsod v hiši, vse videli in hoteli vse vedeti. In končno so bile tu še sovražnikove straže, ki so dober streljaljo od hiše, v bunkerjih v Irči vasi, zapirale pot iz mesta. Nisem vedel, kako mi je mineval čas, ne kdaj ne kako so se mi v poznih nočnih urah prelivala vročična misli v fantastične prizkani nemirnih sanj.

Naloga sem se lotil z znanstveno metodo, kakor sem se je učil pri velikih sodobnih mislecih, matematikih in prirodoslovcih.

Italijani so kakor slama v ognju — sem začel razčenjevati svojo stvar — vzplamtevali v tako kratkem času; torej to ni isti človek. Med jetnikom Kunstkom v perilu in odhajajočem gospodom ne more biti nobene zveze. Karabinjer ne bo na živahnem hodniku postal pozoren. Saj vrhu tega obleka in pokrivalo močno spremenita vsa človeka in tudi obraz; zlasti še, če ni krojena zanj. To in pa presenetljiva, nesramno drzna hladnokrvnost bosta izročila. Nekoč mi je dejal Italijan, ki me je stražil: »Mnogokrat vas izdaja prav nepotrebna zbežnost in sumljivo obnašanje.«

S prizorom, ki mi ga je našliškala domišljija na hodniku, sem bil zadovoljen.

imenitna. Poskušal sem se zamisliti v prizor na hodniku:

Gologlav bolnik v perilu in lahki flanelasti halji stopi v zdravnikovo sobo. Karabinjer, ki jetnika spremlja, obstane pred vrati in se zdogločas obrne po hodniku. Iz izkušnje ve, da bo moral čakati. Morda krene celo na vrt, stikati za poži in piščičji gnezdi. Hipnotično, ne več kot pol minute pozneje, pride skozi druga vrata na hodnik dostojno oblečen gospod, ki z globoko na oči potisnjenim klobukom zamisljeno krene mimo brezbriznega karabinjerja — če je sploh še tu — in se spusti po stopnicah.

Sprememba je prevelika, da bi se mogla zgoditi na človeku v tako kratkem času; torej to ni isti človek. Med jetnikom Kunstkom v perilu in odhajajočem gospodom ne more biti nobene zveze. Karabinjer ne bo na živahnem hodniku postal pozoren. Saj vrhu tega obleka in pokrivalo močno spremenita vsa človeka in tudi obraz; zlasti še, če ni krojena zanj. To in pa presenetljiva, nesramno drzna hladnokrvnost bosta izročila. Nekoč mi je dejal Italijan, ki me je stražil: »Mnogokrat vas izdaja prav nepotrebna zbežnost in sumljivo obnašanje.«

S prizorom, ki mi ga je našliškala domišljija na hodniku, sem bil zadovoljen.